

VESTNIK

NOTICIERO

9-10

1967

XVIII

Slečene misli

Ljubljanski „Naši razgledi“ so v svoji poslednji junijski številki prinesli nekaj posrečenih misli, ki jedrnato in stvarno povedo več kot dolgi članki. Zarko Petan je njih avtor. V naslednjem jih ponatiskujemo v celoti:

Prazne glave prej ko slej splavajo na površje.

Pridnost je kapital, ki nekaterim že v sedanjosti prinaša lepe obresti.

Kdor seje besede, mora uživati pšenico.

Tudi slepa kura petelina najde.

Pri nas so dvorne norce prekvalificirali v navadne.

Ljubezen do domovine je skoraj vedno z obeh strani platonična.

Tudi med tovariši je nekaj pravih tovarišev.

Mladina sodi med lahko pokvarljivo blago.

Pregovor, ki pravi, da ima neumen kmet najbolj debel krompir, pozna samo eno izjemo: agrokombinate.

Lepša prihodnost je pred vrati — recite ji, naj pride jutri, danes se ukvarjamo s sedanjostjo.

Komaj smo zgradili socializem, pa ga že hočemo adaptirati.

Inženirji duš so edini strokovnjaki, ki vztrajajo dcma.

Od genija do norca je samo en korak, zato naši geniji iz previdnosti že dvajset let stojijo na istem mestu.

Po toči je prepozno zvoniti — zato zvonimo že zdaj!

Svobodo smo drago plačali, zlasti če upoštevamo njeno kvaliteto.

Dvakrat dve je lahko tudi štiri.

Zgodovino pišejo navadno zmagovalci.

Je že res, da se na napakah učimo, toda menim, da bi lahko veliko ceneje šolali naše politične kadre.

Pri nas je že tako, da pravijo za človeka, ki si je kupil avtomobil, da se je postavil na lastne noge.

Zanimivo bi bilo vedeti, kaj opice menijo o teoriji, ki uči, da se je človek razvil iz opice.

Beseda ni konj, je rekla kobila.

VESTNIK-NOTICIERO

9-10 — 1967 — 2-10-1967

Director: Eduardo Skulj, Ramón L. Falcón 4158, Buenos Aires (7)

Registro Nacional de la Propiedad Intelectual No. 923.973 — 14-2-1967

Ob 25. obletnici prvih žrtev komunizma na Slovenskem

Otmar Mauser

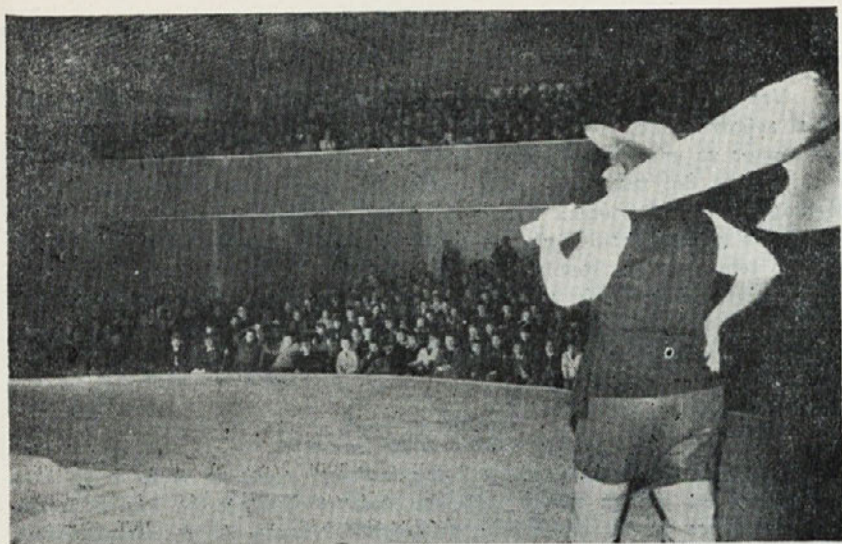
Leta neverjetno hitro teko in četrto stoletje je že, odkar so komunistični zločinci na ukaz rdečih komisarjev pričeli zahrbtno moriti poštene, verne in zavedne Slovence. Namen teh podlih in skrbno preračunanih zločinov je bil, odstraniti vse ideološke in politične nasprotnjke komunizma, in tako že v prvi fazi komunističnega načrta za polastitev vodstva in oblasti, preprečiti vsakršenkoli poskus večjega in uspešnejšega protikomunističnega odpora. Teror, ki ga je novoustanovljena komunistična Osvobodilna fronta pričela izvajati nad narodom, naj bi nagna strah v ljudi in jih tako podvrigel volji in pokorščini komunistični partiji. Ustanovitev Vaških straž v obrambo imovine in življenj prebivalstva pred tolpom poklicnih morilcev in tatov pa je bil jasen odgovor preprostega slovenskega kmeta komunističnim samozvancem, ki so hoteli s svojo OF prisvojiti narodnopravno podlago za svoja krvoprelitja in bratomore. Z načelnim in odločnim odklanjanjem Stalinove justice in brezbožnega rdečega Marxovega evangelija od strani širokih plasti podeželskega ljudstva je bil odvzet Osvobodilni fronti vsak narodni značaj in je tako do današnjega dne ostala le komunistična teroristična organizacija, ki se je s silo polastila oblasti in v polni meri služila dalekosežnim načrtom Stašina in internacionalnega komunizma in ne slovenskemu narodu in njegovim interesom. Kljub temu, da nekateri doma še vedno dvigajo v narodovi krvi namočene pesti v povelečevanje svojih zločinov kot „herojsko borbo proti okupatorju“, ostane dokaz neizpodbiten, da so bili prvi komunistični zločini v letih 1941/42 začetek komunističnega boja za oblast in ne „osvobodilna borba“ kakor so komunisti od vsega početka svojo revolucijo hoteli prikazati. Tovariš Josip Vidmar, soustanovitelj teroristične OF za Slovenijo in predsednik akademije znanosti in umetnosti, je v svojem povelečevanju

Osvobodilne fronte še, še dalje. Komunističnim zločinom je v svojem jubilejnem dopisu ob 25-letnici ustanovitve OF v koledarju Izseljenske matice za leto 1967 dal celo moralni in kulturni okvir, ko v dopisu med drugim pravi: „Osvobodilna fronta je bila enkratna manifestacija narodove moči, eno samo veliko politično, moralno in tudi kulturno dejanje.“

Z vzporejanjem prostaške kriminalne brutalnosti z moralnimi in kulturnimi vrednotami je tovariš Vidmar lepo označil mentaliteto, ki vlada med slovenskimi komunističnimi mogotci doma. Ni se zato čuditi, da so pripeljali naš narod na rob gospodarskega in moralnega propada. Samo zdrave sile, ki so preživele komunistično nasilje, danes rešujejo naš narod in ga dvigajo nazaj k osnovnim naravnim dobrinam, brez katerih je zdrav obstoj vsake družbe nemogoč. V dvaindvajsetih letih komunistom namreč ni uspelo zgraditi brezrazredno komunistično družbo na podlagi Marxovega dialektičnega materializma. Dokaz, da se z brutalno silo in umori ne more menjati na tisočletni krščanski podlagi stoječi družabni red z brezbožnim, brezpravnim in na diktaturi slonečim rdečim redom.

Korenine neuspeha komunističnega režima pa je treba iskati že v prvi dobi obstoja Osvobodilne fronte in njenih številnih nepravilnih političnih umorov. Nasilno prelita kri namreč ni podlaga za gradnjo poštene in napredne človeške družbe, niti podstavka za srečno življenje in mir. Slej ali prej se bodo vsi, v imenu Osvobodilne fronte storjeni zločini maščevali nad tistimi, ki zanje nosijo odgovornost pred Bogom in pred slovenskim narodom. Čast in vest sta neizprosna sodnika vsakomur, ki v krvi nedolžnih išče svojo slavo in iz obežjenih kosti svojih žrtev postavlja slavoloke krvavim diktaturam. Prve in vse poznejše žrtve komunističnega barbarstva na Slovenskem so nam prok, da brezpravni in brutalni komunistični red ne bo obstal, da bo naš narod dočakal dan svobode, kakršno mu je namenil Bog, in da bo v svoji zgodovini za vse večne čase obsodil zločine Osvobodilne fronte in lakajev Stalina, največjega krvoloka našega prosvetljenega dvajsetega stoletja.

*OB NARODNEM PRAZNIKU OSVOBOJENJA IN
DNEVU SLOVENSKE ZASTAVE VZTRAJAJMO V
LJUBEZNI DO DOMOVINE Z GRAJENJEM
SVOBODNE SLOVENIJE V SVETU*

Martin Krpan

gre iz Buenos Airesa na Dunaj

V zdomstvu rojeni Martin Krpan je z odra Slovenskega gledališča v Buenos Airesu nastopil pot proti Dunaju: šel bo verjetno najprej po vseh odrih svobodne Slovenije v svetu in bo nekega dne našemu cesarju Triglavu in cesarici Savi pomagal, da bo sedanji Brdavs izgubil sabljo in glavo: ne bo mu je odrezal, samo na pravi vrat jo bo postavil. Takrat bo v Sloveniji vzkliklo novo življenje.

Buenosareški Martin Krpan je vašim otrokom, soborci, približal podobo junaka, ki so ga poznali že iz povesti, šole in doma. Na vas je, da v otrokih duh Martina Krpana ne bo zamrl.

Nekdanji borci čestitamo Slovenskemu gledališču, ki je ob Martinu Krpanu zbralo prvič — in upamo, da ne zadnjič — nad šeststo otrok pri predstavi, ki je bila praznik.

Vzroki izraelske zmage

Ves svet stoji še vedno pod vtisom izraelske zmage nad Arabci. Svobodni svetovni tisk, posebej pa še vojaški strokovni tisk, smatra to izraelsko zmago za eno najsijajnejših zmag v svetovni zgodovini. Kajti niso bili v tej, nekaj dni trajajoči vojni, premagani samo Arabci, ampak je bila premagana tudi Sovjetska Rusija in z njo ves svetovni komunizem. Sovjeti so do zob oborožili Egipt in Sirijo in tudi ostale arabske države, poslali so tem državam številne vojaške inštruktorje, izdelali politične in vojaške načrte za uničenje Izraela ter dalj namig Nasserju za začetek sovražnosti. Toda kljub temu je zmagal Izrael. David je premagal Goliata. Kako je bilo to mogoče?

Grožnje in molk

Arabci in njihovi zavezniki v komunističnem svetu so se že dolgo časa pripravljali, da uničijo mlado izraelsko državo. Grožnje so kar deževale. Posebno glasen je bil egiptovski predsednik Nasser, ki je samozavestno trdil, da bo zbrisal s sveta izraelsko državo. Komunistični tisk je Nasserja ploskal in podpiral njegove načrte, ki so bili na las podobni Hitlerjevim načrtom glede uničenja Judov.

Izraelci pa so na vse to odgovarjali z — molkom. Na grožnje in zmerjanje so odgovarjali z delom, izredno krepkim, premišljenim in sistematičnim delom. Iskali so prijatelje in zaveznike za svojo stvar. Zbirali so denar in orožje. Njihovi nasprotniki so smatrali njihov molk za slabost, so jih podcenjevali in se za spopad niso dovolj dobro pripravili. O tem piše tudi zagrebški komunistični časopis „Borba“ z dne 11. junija v članku „Uzroci poraza na Sinaju“, ki ga je napisal Andro Gabelić. V tem članku (izrezek tega in tudi drugih člankov, ki pišejo o izraelsko-arabski vojni, mi je poslal prijatelj, ki je v službi v Zagrebu) trdi Gabelić, da niso vzroki arabskega poraza na Sinaju samo dobra pripravljenost izraelske vojske in pomoč, ki jo je ta prejemale od zunaj, ampak da so poraz povzročile predvsem napake in opustitve na egiptovski strani, zlasti pa to, da je egiptovsko vojaško poveljstvo podcenjevalo nasprotnika. To pa so Izraelci dosegli s svojim tihim delom, z molkom.

Duh je, ki oživlja

Neprestane arabske grožnje, podprte tudi od komunistov, so pri Izraelcih ustvarile prepričanje, da so v smrtni nevarnosti in da je v smrtni nevarnosti njihov tisočletni ideal — lastna država, in da se bo, če vojno z Arabci izgubijo — nad njimi ponovil Hitlerjev postopek popolnega fizičnega uničenja. Dobro so vedeli, da gre za biti ali ne biti, da gre za ob-

stoj in neodvisnost judovske države, da gre za življenje dveh in pol milijona ljudi in da je na kocki vse, kar je bilo s silnim trudom ustvarjena v zadnjih dvajsetih letih.

Kakšen cilj ali ideal pa je bil Arabcem pred očmi? Uničiti Izrael. Za to idejo je bilo pač mogoče pridobiti arabske begunce, ne pa ostalih politično, kulturno, gospodarsko in socialno zaostalih arabskih množic. Taka, samo negativna razdiralna ideja, ni bila prav nič privlačna za ljudi iz Iraka, Kuvaita, Sudana, Saudove Arabije, Alžira niti ne za navadnega človeka iz držav, ki mejijo na Izrael. Zato niso Arabci v tej vojni pokazali nobenega pravega bojnega duha. Tudi najboljše moderno orožje nič ne pomaga, če ga ne upravlja vojak, ki je prepričan o svetosti svojega poslanstva. Da, „duh je, ki oživilja“ in ta duh je bil pri Izraelcih, dočim ga je bilo pri Arabcih bolj malo.

Moderni način vojskovanja

Svetovni tisk ugotavlja, da so Izraelci zmagali s pomočjo „bliskovite“ vojne. Za tako vojno pa je mogoče vojaka pripraviti le z večletnim vežbanjem. O tem piše zgoraj omenjena „Borba“, „da se je Izrael temeljito pripravil na vojno tako glede oborožitve, izobrazbe vojakov, organizacije, taktike itd., in da je vse to delal pod vidikom „bliskovite“ vojne. Izrael je že nekaj let vojaško taborišče, v katerem se vsakdo neprestano pripravlja in kjer vsak dobro ve, kje je njegovo mesto. Od tega tudi ženske niso izvzete, kar je nekaj edinstvenega na svetu“. Tako je zapisal komunistični časopis.

Izraelska vojska sloni na treh temeljih: na rednih formacijah, na rezervni in na krajevnih edinicah. Splošna vojaška služba traja 30 mesecev. Rezerviste redno in pogosto kličejo na vojaške vaje. Poleg teh vaj morajo rezervisti vsak mesec po en dan služiti v vojski. V krajevnih edinicah po vaseh in v poljedelskih zadrugah (kibucih) pa morajo vsi odrasli prebivalci dnevno vršiti vojaške vaje. Vojska je razdeljena v majhne edinice, ki so odlično oborožene in motorizirane, elastične in zelo samostojne. O častniškem zboru pravijo, da spada med najboljše na svetu.

V Izraelu mora vsak vojak vse znati: mora znati uporabljati vse lahko in težko orožje, mora znati voziti vse vrste vozil (motorje, avtomobile, kamijone, tanke vseh znamk). Izrael ima ogromno pilotov, ki morajo znati voziti letala vseh vrst. Na Sinaju se je zgodilo, da so izraelski vojaki, ki so zajeli egiptovske tanke, te tanke takoj uporabili proti egiptovski vojski. Tudi so znali takoj uporabljati najnovejše sovjetske topove, nameščene po egiptovskih trdnjavah na sinajskem polotoku.

Vojaški strokovnjaki poudarjajo še dvoje važnih elementov izraelske vojske: izvrstna vojna vohunska služba in odlična medsebojna povezanost in občevanje. Izraelci so sproti vedeli za vse načrte, priprave in premike svo-

jih nasprotnikov in že samo to je pomenilo pol uspeha. Posebno pozornost posvečajo Izraelci medsebojni radijski povezavi. Vsaka, tudi najmanjša edinica, ima svojo radijsko oddajno postajo in več sprejemnikov in vsi vojaki morajo biti večji v sprejemanju in oddajanju radijskih poročil.

Izraelska vojna doktrina obstoja v združitvi nemške bliskovite vojne in gverilskega vojskovanja ter sloni na načelu, da je do popolnosti izvežban vojak več vreden kot visoke številke mobilizirancev, ki so le pomanjkljivo izvežbani.

Zaupanje v lastno moč

Izraelci se morajo za svoj uspeh zahvaliti tudi temu, da niso pri spopadu računali na zunanjo pomoč. Vedeli so, da so mednarodne razmere take, da se v morebitni spopad med njimi in Arabci ne bo hotela vtikati nobena velesila in da se je torej treba zanesti le na svojo lastno moč.

Nasprotno pa so se Egipt in ostale arabske države močno zanašale na pomoč Sovjetske zveze in njenih satelitov (zlasti Jugoslavije) ter na arabsko medsebojno pomoč. Vse to je odpovedalo.

Sovjetska Rusija je v zadnjih letih na vso moč oboroževala Egipt in Sirijo. Skupna vojaška moč samo teh dveh držav je prekašala izraelsko v razmerju ena proti tri.

Posebno pozornost je Sovjetska Rusija posvečala Siriji, ki ima komunistični režim, dočim je v Egiptu komunistična stranka prepovedana. Toda v zadnjem spopadu ni Sirija napravila tega, kar se je od nje pričakovalo. Sirijska armada ni nikdar resno posegla v vojno. Celo tedaj, ko je na egiptovski in jordanski fronti grozil polom, ni Sirija ničesar storila, da bi razbremenila pritisk na svojega zaveznika. Šele na peti dan vojne so Sirijci začeli na svojih tleh z nekaterimi vojnimi akcijami, ki pa so bile brez pomena. Uganka je, zakaj je Sirija tako postopala. Nerazumljivo je tudi, kako se je mogel Nasser zanašati na pomoč Saudijske Arabije, s katero je — vsaj v indirektnem — boju v Jemenu. Še nedavno je bil Nasser tudi z Jordanijo v sporu.

Lansko leto je Feisal, kralj Saudijske Arabije, kupil v Angliji za več kot 100 milijonov dolarjev najmodernejšega orožja, od katerega pa ni v zadni vojni počila niti ena puška, čeprav so bili egiptovski vojaki, ki so bili v težkem položaju na sinajskem polotoku, oddaljeni samo nekaj kilometrov onstran akabskega zaliva. Izostala je tudi pomoč Iraka, Kuvajta, Alžira in drugih.

Važno je tudi svetovno javno mnenje. To pa je bilo pretežno naklonjeno majhni izraelski državi. Dvatisočletno preganjanje judov, zlasti pa še njihova tragična usoda za časa Hitlerja, je vzbudila sočutje in simpatije skoraj vsega sveta. Celo v komunističnih državah so ljudje — ne pa komunističnih oblastniki — simpatizirali z judi.

Vsa ta dejstva so pri judih utrjevala njihovo samozavest, večala njih pogum in bojno razpoloženje in pomagala k zmagi.

Nauk za nas

Izredna zmaga Izraelcev nad Arabci mora biti poučna tudi za nas Slovence, ki želimo osvoboditi svojo domovino. Od Izraelcev se moremo naučiti tole:

Narod, ki hoče zmagati, si mora biti na jasnem glede cilja, ki ga hoče doseči. Vse razpoložljive duhovne in stvarne sile mora posvetiti samo dosegi tega cilja.

Za zmago ni važno število. Važen je duh. Duh enotnosti in edinosti mora prevevati vse bojne sile in vsi se morajo vključiti v enotni delovni program.

Znano je, da se Judje med seboj v mirnem času kaj radi pripravljajo in drug drugega močno kritizirajo. Ko pa grozi vsemu narodu nevarnost, pa so edini, enotni in do skrajnosti disciplinirani.

Slovenski narod je že nad dvajset let v smrtni nevarnosti. To stanje kliče vse Slovence k združitvi, povezavi, edinosti in disciplini.

Pri Judih smo videli, da je za zmago potrebno stalno vežbanje in uporaba modernih načinov vojskovanja. To pa lahko posredujejo samo dobri častniki. V rokah častnika je usoda vojaške edinice, v rokah častniškega zbora je v vojnem času vprašanje zmage ali poraza. Da, tudi nam Slovincem so zelo potrebni dobri častniki, teoretično dobro podkovani in duhovno močni ljudje.

Bojevanje je znanost in umetnost. Pri bojevanju je treba uporabljati najnovejše izsledke vseh znanstvenih področij. Treba je biti v vsem kar najbolj moderen: v orožju, strategiji, taktiki itd.

Dober zaveznik je zlata vreden. Zato je potrebno pridobivati si zaveznikov in prijateljev. Treba si je z dobrimi pogodbami zavarovati meje, kar naj v prvi vrsti opravijo politiki. Toda zanašati pa se je treba le na lastno moč.

Vse to imejmo pred očmi, ko se pripravljamo na osvoboditev svoje domovine.

Franc Zorec — Kocelj

KONZORCIJ VESTNIKA LEPO PROSI NAROČNIKE IN
BRALCE, DA ZA BOŽIČNO ŠTEVILKO POŠLJEJO OGLA-
SE ODNOSNO POZDRAVNA PISMA SOBORCEM PO
SVETU. — VESTNIKOVA BLAGAJNA VAM BO IZ SRCA
HVALEŽNA

General Leon Rupnik

(Ob obletnici smrti)

Rudi Bras

Nesporno je bil osebnost svojega časa, ki mu gre kot padlemu protikomunistu dolžna SLAVA IN ČASTEN SPOMIN!

V začetku septembra 1946. leta je telo mučenika — generala Rupnika Leona pod smrtnim sunkom lastnega brata zdrsnilo na kolena in kot bi se hotel s poljubom posloviti od svoje zemlje, je padel s čelom na tla in pokrtil lužo svoje lastne krvi. Tako je končal sin domovine, ki je z ustanovitvijo Slovenskega Domobranstva neizpodbitno vstopil v zgodovino svojega naroda.

September 1944.

Zjutraj: „Pozdrav na desno!“

Malo pred dvanaajsto: „Pozdrav na levo!“

Po kosilu: „Pozdrav na desno!“

Pred mrakom: „Pozdrav na levo!“

Vsak dan ista pesem v ostrem koraku mimo Pokrajinske uprave v Ljubljani.

Nekoga večera, po vojaških vajah, sva sedela z dolginom Ludvikom Arčonom v pisarni težkega voda in se pogovarjala, kako redko se ob našem pozdravu pikaže pri oknu naš general. Če pa se, le bežno pozdravi.

Domenila sva se in med moštvom organizirala pjevske vaje. Kmalu nato smo prikorakali mimo Pokrajinske uprave s pesmijo na ustih. Zanimanje generala za nas je bilo vidnejše. Še nasmejal se nam je, izza zavese pri zaprtem oknu, za katerim se je skrivl pred hladnimi septembrskimi dnevi.

Nekoga dne nam je povedal na uho naš komandir poročnik Ladko Pirih — moj dobr prijatelj, Bog Ti daj večni mir in pokoj! — da se je general zanimal, kdo smo, ki tako ubrano pojemo in lepo kotakamo vsako jutro pod njegovim oknom ter da se je na nas tako navadil, da mu kar nekaj manjka, kadar nas zadrži deževno vreme.

Zaradi pehja samó sem korakal na čelu voda med dolginomu: Ludvikom in Stanetom, naš komandir pa majhen ti postaven pred nami ali ob strani.

Z Ludvikom nisva mirovala. Spet sva modrovala in ugibala in spet smo imeli z moštvom vaje, pri katerih je bil skoraj vedno navzoč tudi Pirih, ki so mu oči od zadovoljstva kar gonle, ker se bo z nami spet postavil pod oknom našega „starega“, kot smo šmenovali generala med vojaki. Na svoj težki vod je bil Pirih ponošen, kot mi je v zasebnem razgovoru večkrat omenil.

Vaje so rodile sad in nekega dne smo mimo Urave prižvižgali. Tudi to jutro nas je general čakal pri zavesi. Ko je namesto besedlu zaslišal žvižgano melodijo, je zaveso odgrnil na široko in odprl okno, a četa je bila že mimo.

Radovednost je premagala možjo vojaško disciplino, pogledal sem nazaj ter presenečen opazil, kako se je general sklonil čez okno, gledal za nami in mahal z rokama.

Naslednje jutro smo ga že od daleč videli, kako nas je čakal sklonjen globoko čez okno. Spet je padlo Pirihovo povelje: Oster korak, pozdrav na desno in pesem! Še Ladko, se mi zdi, je zavrstel vsaj za glavo in prsti desnice so se mu dotikali voba domobranske čepice na visokem čelu. Tudi vod je udaril v oster korak, da so nas žgali podplati in zažvižgali smo domobransko pesem. General nas je ves nasmejan z dvignjenima rokama pozdravljal — nam pa je zamrla melodija. General se je še bolj na široko nasmejal, Pirih pa nas je razočaran jezno pogledal, a čeljusti so se tudi njemu na široko razklenile v prisrčen smeh, ko je videl, da tudi mi razklepamo svoja usta čn namesto šobe za žvižg kažemo na šivoko svoje zobe. Pišh se je obrnil in ne da bi se zavedal kaj dela, kar z roko pomahal generalu, kot bi mu hotel reči: kaj hočemo, saj ni naša krivda!

Kmalu po tem dogodku se je vod priključil težki četi udarnega Meničaninovega — Šentviškega bataljona.

Ko smo zasedli Opčine nal Trebnjem, mi je rekel Ludvik po zadnjem partizanskem napadu, med katerim sva igrala na harmoniko v bunkerju, ko so ga napadali: „Se spominjaš, kako smo žvižgali v Ljubljani „staremu“ v pozdrav?! Zdaj pa so nam žvižgale partizanske krogle na čast!“ — Hvala Bogu, se nas ni vsbena prižela.

Na žvižganje sem se spomnil tudi takrat v Serviglianskem taborišču v Italiji, ko sem generala videl zadnjikrat, sprehajati se s prđjateljem N. po taboriščni cesti.

Dragi general! Protikomunistični borci v Argentini smo s pomočjo rojakov postavili Spomenik padlim borcem, v katerega si tesno vklenjen tudi Ti.

Lep je spomin na tiste čase, ko smo nosili domobranske uniforme, s katerimi si tudi Ti, general tesno pokaevon. Bil si ustanovitelj Slovenskega domobranstva — prve prave slovenske narodne vojske. Vsi preživeli smo ponosni na to. Tako tisti, ki smo pod sinjo modro domobransko uniformo prvič okusili vojaško disciplino, kot tisti, ki so jo že izižebani oblekli v ovih usodnih dneh, ko se je največje zlo človeštva zgodovine skrčilo v ovčje oblačilo. Stali smo s' z ramo ob rami, Ti pred vsemi kot ustanovitelj. Takega te nosimo v srcu s hvaležnim spominom mi vsi; le nekaj sto, ki smo ušli zločinskemu pokolju Tvojega rablja, ko je pred Teboj pokončal življenje že dvanaštisočim...

Smrt gorenjskega domobranca

30. maja popoldne smo na pokopališču v Olivosu položili k zadnjemu počitku Milana Amona, enega prvih domobrancev na Gorenjskem.

V lepi Savinjski dolini Ti je tekla zibelka. Rodil si se 14. septembra 1908 na Blatnem vrhu pri Loškem. Po končani šoli si se izučil za mizarja. V Dolu pri Ljubljani si dobil zakonsko tovarišico gospodično Marijo Loboda, ki te je razveselila s tremi sinovi, od katerih dva sta že preskrbljena, tretji pa je na tehnični šoli v Buenos Airesu.

Kot uradnik na okrožnem uradu si bil v Srbiji, Ljubljani in nazadnje v Kranju. Tam si imel prve borbe s komunisti, spoznal njihove intrige, zaoblode in se prekalil v odločnega borca proti njim; čeprav si vedel, da lahko izgubiš glavo, če se jim postaviš po robu.

Ko so Nemci napadli našo domovino, so bili gorenjski komunisti prvi, ki so pozdravili Nemce, stopili v njihovo službo in izdajali poštene ljudi, da so jih zapirali in izganjali iz rodnih domov. Ko so Nemci napadli Sovjetsko zvezo, so po nalogu kominterne spremenili svojo politiko in se usmerili proti njim. Seveda jih je še vedno nekaj ostalo na strani Nemcev, da so lažje uničevali vse tiste, ki niso bili za komuniste. Jasno so pokazali, da jim ni mar slovenski narod in njegove svetinje. Njihova borba je bila za zmago svetovnega proletariata. Koliko naših mož in fantov so pobili na zverinski način! Nato jih oblatili, da delajo z okupatorjem, da bi oprali Kajnov greh. To nas je prisililo, da smo zagrabili za orožje v obrambo za vse, kar nam je sveto in kar so naši predniki ohranili skozi tisočletja. Mati — Domovina — Bog!

Ko si zvedel, da se organizira domobranstvo na Gorenjskem, si prišel s pokojnim Albinom Gaserjem na sestanek in ponudil svojo pomoč.

17. aprila 1944 smo se prvič javno pokazali; to je bilo na ponedeljek po Beli nedelji, ko so v Kranju videli prve Gorenjske Domobrance. Med prvimi si bil Ti! Pustil si službo in prevzel na ramena vso preskrbo in oskrbo prve postojanke v Kranju, ki je postala centrala vsega gorenjskega Domobranstva.

Pri čiščenju rdečih partizanov Ti je mnogo pomagalo poznanje še iz službe, in si prišel laže na sled njihovim trojkam, ki so mnogokrat vodile na Gestapo (n. pr. Engelman, komunist iz Kranja, ujet od naših fantov: ko se je vračal iz gozda, kjer je bil na sestanku s komunisti, z veliko zalogo propagandnega materiala in pisem, je hotel pobegniti pa je pade na begu. Gestapo mu je poslal venec in sam šef krajskega Gestapa Messner se mu je ob grobu zahvalil za vso pomoč, ki jo je velika Nemčija imela od njega.)

Ko nas je bilo trideset — nova postojanka — Predoslje, spet si bil, ki si iskal in pomagal prebrestiti težave in preskrbo nove postojanke. Posto-

janke so se množile kakor gobe po dežju. Več kot dvajset postojank s tisoč dvesto borci je čistilo Gorenjsko komunistov.

Koliko si imel dela! Vedno na motorju. Od postojanke do postojanke, skrbeti za municijo, orožje, goljufati okupatorja, da smo bili boljše preskrbljeni. Kakšne težave so bile z našimi fanti, ki so jih Nemci prisiljeno mobilizirali in poslali na rusko fronto, dobiti nazaj in poskriti po postojankah. Potom Franceta Rakovca se Ti je posrečilo ponarediti osebne izkaznice, s katerimi so imeli prosto potovanje po celi Nemčiji. Na podlagi teh so zapustili fronto in se vrnili v domovino.

Ko smo ilegalno dobili nekaj duhovnikov iz Ljubljanske pokrajine, si pomagal, da smo naknadno dobili dovoljenje za legalno delovanje po Gorenjski. Prav tako ga tudi slovenske šole brez vsake kontrole od nemške strani.

Ko so komunisti na Povljah ubili enega Gestapovca, so hoteli Nemci požgati celo vas. Takrat sta skupaj z Erpičem prepričala Nemce, da vaščani nimajo nobene krivde in niso izvršili svojega namena. Kolikokrat si posređeval za tiste, ki so po intrigah komunistov bili aretirani in pregnani. Škoda, da nisi vedno uspel! Za vse to nisi žel priznanja — ne zahvale. Pa te ni motilo, junaško si delal naprej, nobenemu nisi zameril. Edino komunistov nisi mogel, sovražil si njih idejo in delo. Prav si imel!

Kenčala se je vojna. Pregnali smo komuniste. Naši zavezniki so bili slepi. Polovico Evrope so prepustili komunistom. Mi pa, da si ohranimo življenje, smo zapustili domovino v trdnem prepričanju, da se bomo kmalu vrnili.

Bil si z nami v Vetrinjah, Pegezzu in Spittalu. Tam si kot protikomunist moral sedeti za žico v Wolfsbergu. Pogum Te ni zapustil, zdržal si, se rešil in v Argentini dobil drugo domovino. Tudi tukaj si imel težave. Kmalu si imel lasten dom, v katerem si se hotel odpočiti, in v slušaju, da bi bila domovina spet svobodna, vrniti se z družino domov.

Smrt Ti je prekrizala načrte! Odšel si! Ne bomo Te pozabili! Med gorenjskimi domobranci imaš častno mesto. Slava Ti!

NA VERNIH DUŠ DAN SE SPOMNIMO
NAŠIH PADLIH BRATOV IN SESTER:
MOLIMO ZANJE IN ZA NAŠO DOMOVINO

Zakaj molčijo?

Že dalj časa opazujemo, da so obiskovalci domovine po povratku v svobodni svet zelo molčeči, kar nekam sumljivo molčeči. In še nekaj opazujemo, da se namreč mnogi obiskovalci preje vrnejo, kot so to imeli v načrtu.

Čemu ta molk, čemu ta naglica pri povratku? Ali morda zaradi neprijetnih doživetij, ali zaradi sramu? Da, zaradi obojega! Počasi namreč prihajajo na dan, da so tisti, ki so zapustili domovino po letu 1945, pri komunističnih oblastnikih še vedno na črni listi, da njihovo gibanje zasledujejo, da pri ljudeh, ki so jih obiskali, poizvedujejo o tem, kaj govorijo in da jih tudi zaslišujejo. Da, zaslišujejo, čeprav prizadeti o tem molčijo kot grob. Zlasti velja to za protikomunistične borce in javne delavce. Naj navedemo nekaj najnovejših primerov: Nedavno sta obiskala domovino dva domobranca. Oba sta bila zaslišana in sta morala poslušati grožnje komunističnih policijskih agentov. Eden od teh ni upal prenočevati na svojem domu in je tistih nekaj dni, ki je bil doma, redno spreminjal prenočišče. Ob povratku je zaupno pripovedoval svojemu prijatelju, da je bil doma ves čas v velikem strahu in da se je resnično oddahnil, ko je prekoračil mejo.

Oba omenjena domobranca sta svoje bivanje doma močno skrajšala. Toda o vsem tem sedaj molčita, ker ju je sram. Nista hotela poslušati nasvetov svojih soborcev in borčevskih organizacij, da je sramotno in poniževalno za protikomunističnega borca, da se hodí — večinoma iz baharije — kazat v domovino.

Celo ženam ni prizanešeno. Ženi znanega izseljenskega javnega delavca se je pripetilo, da jo je policijski agent prišel zasliševati v restavracijo, kjer je zatrkovala. Spraševal jo je o razmerah med izseljenci, o raznih vidnih osebah, o delovanju organizacij in podobno. — Še en primer: Družini, ki se je za trajno vrnila domov, so domače komunistične oblasti delale take sitnosti in moža tolikokrat zasliševali (dela pa mu niso hoteli dati), da se je družina vsega tega naveličala in se zopet vrnila v svobodni svet.

Seveda z vsemi obiskovalci komunisti ne postopajo tako, zlasti ne s tistimi, od katerih pričakujejo, da jim utegnejo biti koristni.

Ne razumemo in ne moremo razumeti, kako more prepričan protikomunistični borec, vaški stražar, domobranec, četnik, član ali celo odbornik borčevske organizacije prekoračiti mejo države, ki jo imajo v rokah ljudje, ki so zverinsko pobijali slovenske očete in matere, duhovnike, celo otroke in 12.000 slovenskih junakov. Kako je mogoče, da hodijo v žrelo rdečega zmaja in potem trepetajo, kaj bo z njimi. Čemu to klečeplazenje pred morilci, nato pa sramotni molk?!

Zoran

NOVE KNJIGE

Vinko Brumen: Iskanja, SKA. Bs. As. 1967; broš. \$ 700, vezano \$ 900, strani 283.

Če bi bila tole kritika, bi nam spričo te knjige delo bilo po eni strani lažje, po drugi pa težje: lažje, ker nam avtor sam pove, kakšna bi morala po njem biti pravilna kritika (str. 168); in težje, ker bi težko popolnoma ustregli njenim (njegovim? se pravi, avtorjevim) zahtevam. Seveda s tem ni rečeno, da bi ne bilo mogoče pisati tudi kritiko o kritiki kritike... Toda to je stvar filozofov. Pa tudi kritika te knjige je precej bolj zadeva moralnih filozofov. Naš namen je predstaviti novo delo, ki sicer je bilo delno že natisnjeno, delno (8 sestavkov) pa je zaslužilo Velikonjevo božično literarno nagrado l. 1965 pri Slovenski kulturni akciji, katere štiriinšestdeseto izdanje je pričujoča knjiga.

'Kar v začetku povejmo dvoje stvari:

1. Čeprav pisec skromno sodi, da zase išče resnice, le da pri tem na glas misli (str. 10), je vendarle kar gotovo, da bo knjiga vsem dobrodošla, oziroma, če že ne dobrodošla, pa vsaj koristna, najsi tudi kdo o čem sodi drugače. Se stvari, ki jih je treba zmerom znova premišljevati in tudi izpovedati.

2. Kar gotovo je tudi, da bomo na splošno vsi soglasno sprejeli vsebino Brumnovih razmišljanj, čeprav je umljivo in celo hvalevredno, da ima kdo v nekaterih pogledih, zlasti ob nekaterih mestih, svoje mnenje. Ta soglasnost bo po mojem izhajala iz dejstva, da je pisec ostal precej splošen, morda preveč, čeprav od takega dela ne moremo zahtevati, da bi se spuščalo v vsakodnevne malenkosti. Seveda, če bi hotel osvetljevati nekatera svoja mnenja s konkretnimi primeri iz naše sodobnosti ali celo preteklosti, postavimo dobro vojne in revolucije, potem bi se se duhovi razšli. Ta splošnost pa vendar kljub vsemu, tako posamezniku kot skupnosti lahko prinese veliko koristi, če si le vsakdo vzame dovolj truda, da, ko prebira, tudi razmišlja — in aplicira.

Samo po sebi bi povedano že zadostovalo. Vendar dodajamo nekaj pripomb, ki vrednost knjige le še povečajo. (Drugo prepustimo strokovni oceni.)

Najprej človek kar čuti avtorjevo težnjo, da bi se izražal v čim lepšem jeziku; išče zbranih, tudi novih slovenskih izrazov, in beseda mu gladko teče, da človek kar uživa, če je prej bral kako drugo delo najsi bože zdomskega pisatelja ali iz domovine.

Kljub temu je čutiti, da je govor naravnosten, nekako tako kot se mu zdi da pisec misli ali govori. Morda je to vzrok, da so stavki včasih malo dolgi, celo zamotani, kar bo nevesčega bravca sprva nekoliko motilo.

Kar je tudi opaziti, je avtorjeva želja, da bi bil čim bolj jasen, tako v izrazih kot v mislih. To, in pa dejstvo, s katerim se sam opravičuje, da so

bili sestavki pisani v raznih dobah in z različnimi vidiki, je krivo, da nekatere misli večkrat zasledimo. Dr. Brumen je nedvomno pedagog in zato mu ponavljanja ne moremo šteti v zlo.

Morda je največ vredno to, da dr. Brumen skuša misliti s svojo glavo. S tem seveda ni rečeno, da ne uporablja virov. Slovestva malo navaja — kar ga, ga ponovno, in se ga tudi zelo poslužuje, kar je morda škoda —, pa se kmalu vidi, da razmišlja tudi ob tem, kar si je osvojil še pri mnogih drugih avtorjih. Pri tem ne pomišlja hoditi po svoji poti, če se mu tako zdi bolj prav, in to je hvale vredno. Mislim, da je treba danes med nami precejšnje mere osebnega poguma zato, da kdo izrazi mnenje, ki se razlikuje — čeprav le za malo — od „splošno sprejetih“ avtorjev, posebno če se jih celo izrecno navaja (str. 202 sl. in drugod).

In še zadnja opomba. Dr. Brumen obžaluje, da ob razmišljanju ni mogel zadostno uporabljati koncilskih dokumentov. S tem pa ni rečeno, da jih vsaj po možnosti ni, saj jih sem ter tja izrecno navaja, in tudi to je dobro znamenje. Zlasti še zato, ker se ni omejil samo na nekatere niti ne samo na nekatera mesta, kar je na žalost preveč splošen pojav v vesoljni Cerkvi in izven nje; pa tudi v naši zdomski skupnosti (da ne omenjamo tega, kar se seveda laže dogaja v domovini). Zmerom me boli, ko vidim kako naši listi oz. vsaj dopisniki znajo tako sumljivo dobro izbirati, kar bi bilo bolj potrebno, naj bo že iz koncilskih dokumentov ali drugih virov. (Da ne bo brez dokazov: Izmed številnih možnih predavanjih in zaključkov npr. zasedanja evropskih škofov letos na Holandskem, se objavi samo skrajno „desničarsko“ mnenje o pokorščini v Cerkvi, ki da je papeškega teologa — s čimer ni nič rečeno razen za neukega —, pozablja pa se npr. tako avtoritativno razlago, kot je argentinskih škofov v njihovi lanskoletni Izjavi. Sicer pa smo med nami sploh malo brali o 4. pg. „Luči narodov“, zlasti točki 37, pa tudi 12.)

Iz povedanega sledi, da smo dr. Brumnu lahko hvaležni za njegovo knjigo: Kupujmo, berimo in širimo jo. Predvsem pa premišlujmo. Nekatera mesta, čeprav zavita v elegantno višino, so tako „eksplozivna“, da zmorejo spremeniti tek skupnosti in boljši razvoj resnično krščanskih osebnosti v njej, katerim bo „resnica luč, ljubezen pa gibaló“ (str. 281).

HZ

Z DOBRO SLOVENSKO KNJIGO, ČASOPISOM IN REVIJAMI GRE BOJ ZA SVOBODNO SLOVENSTVO NAPREJ. SOBOREC: KAJ BODO BRALI OTROCI, ČE JIM NE BOŠ KUPIL SLOVENSKIH KNJIG?

Viktor Antolin

VERSKI IN POLITIČNI ODPOR PROTI KOMUNIZMU

V zmedu pojmov okrog dialoga in koeksistence je Antolinova stvarna in trezna beseda krepka osnova jasnosti v zdamskih vrstah. (Op. ured.)

Ob razvoju položaja v domovini se opažajo tudi med nami v emigraciji spremembe stališč, ne le v oceni tega položaja na sploh, marveč celo v presojanju narave komunistične diktature in v odnosih do komunistične partije. Eden vzrokov nejasnosti in včasih že kar zmede, ki se pri tem javlja, je zmešnjava verskih ali cerkvenih, pa narodnih in političnih vidikov v našem odporu proti komunizmu.

Zmeda je deloma prišla do izraza ob vesteh o pogajanjih med Sv. sedežem in jugoslovansko vlado, še bolj pa ob podpisu protokola. Nekaterim emigrantom se je zdelo, da je Cerkev s tem nekako „pustila na cedilu“ katoličane, ki so javno in odločno odklanjali komunizem, mnogokrat prav iz verskih nagibov. Doma pa so krščanski sopotniki komunistov (zlasti še nekateri vodilni cirilmetodski duhovniki, ki so se bili politično udinjali rdeči diktaturi) hoteli videti v protokolu potrditev njihove politične „linije“.

Nepričakovano in po vsej verjetnosti nenameravano netivo za take skrajne razlage je bilo dodano z zagonetno izjavo ljubljanskega nadškofa dr. Pogačnika letos 11. januarja. „V protokolu,“ je dejal nadškof, „po načelih krščanske etike, ki je za nas nesporno priznani temelj, priznamo našo državno ureditev in na načelih svobodne vesti in vere ter enakopravnosti temelječi zakon.“ (Družina, 11. jan. 1967) Težko si je misliti, da ta izjava razlaga stališče Sv. sedeža, izraženo v protokolu, kot moralno odobritev jugoslovanske državne ureditve. S svojo nejasnostjo pa je spodbudila tako tiste, ki pričakujejo od Vatikana neprestanih obsodb komunističnih režimov, kot one doma, ki si žele cerkvene odobritve in moralnega opravičila za svojo kolaboracijo z režimom.

Protokola kajpakda ni mogoče razlagati — ne po njegovi vsebini, ne po splošnem pomenu, ki ga imajo dogovori Cerkve z različnimi državami — kot nekakšno moralno odobritev jugoslovanske „državne ureditve“. Ali more komu priti na misel, da je Cerkev s konkordati, ki jih je sklenila z Italijo l. 1929 in z Nemčijo l. 1933, odobrila fašistično ali nacistično „državno ureditev“ s stališča krščanske etike?

Podpis protokola je bilo cerkveno-politično dejanje Sv. sedeža, katerega skrb je versko življenje katoliških državljanov in svoboda Cerkve v Jugoslaviji. Seveda pa ima to dejanje tudi čisto politične učinke zaradi

mednarodnega položaja in ugleda katoliške Cerkve, pa tudi zato, ker ima jugoslovanska komunistična vlada velik interes kazati svetu, da je v Jugoslaviji verska svoboda. Cerkev mora nedvomno pretehtati tudi te druge učinke, a presoja jih z vidika verskih interesov, ki je zanjo odločilen. Katoličani, pa tudi nekateri katoliški objektivni opazovalci, morajo prav razumeti cerkveno politiko in ji biti pravični le, če jo motrijo s tega vidika. Imajo pa kajpada pravico presojati tudi nje politične učinke in če so politično aktivni, jim je računati z njimi pri političnem delu: to velja zlasti za nas katoliške emigrante.

Ves čas pa moramo imeti jasno pred očmi, da ima naše nasprotstvo komunizmu naravno, občečloveško osnovo — dostojanstvo in naravne pravice človeka — da je to nasprotstvo v bistvu političnega, ne verskega značaja. Kmalu po vojni mi je dejal odličen, svetovno razgledan slovenski katoliški človek: „Jaz nisem proti Titu zato, ker je ateist, marveč zato, ker je diktator!“ Vedel sem, da je za versko svobodo v domovini zavzet toliko kot kdorkoli doma ali v svetu. Bilo pa mu je očitno — in čas je, da postane jasno nam vsem —, da verska svoboda med Slovenci v Jugoslaviji ni bistveno odvisna od tega, ali je predsednik republike veren ali neveren, marveč od tega, ali je v državi politična in družbena svoboda. Naša zahteva za versko svobodo v domovini se ne naslanja najprej in neposredno na pozitivno božje pravo, marveč nato, da je ta svoboda princip političnega življenja, ker je ena osnovnih pravic slehernega vernika, ne le katoličana, in slehernega človeka sploh.

Vemo pa, da verska svoboda še daleč ni vsa svoboda, ki jo hočemo za Slovence. Tudi ko bi — per impossibile — jugoslovanska diktatura dopustila popolno versko svobodo, bi katoliški demokratični emigranti ostali še vedno nasprotniki te diktature in bi bili dolžni storiti, kar moremo, da se zruši. Gre nam za to, da so vsem v domovini pravno zagotovljene vse človeške pravice in da jih dejansko vsi uživajo v resnični demokratični svobodi. Zato se iskreno veselimo slehernega dejanja v domovini, ki afirmira človeško svobodo kljub totalitarnemu režimu. Če več, veseli smo tudi vsake koncesije svobodi, ki jo naredi režim — toda ne čutimo, da bi morali biti za to hvaležni režimskim biričem. Zato pa nas tudi globoko vznemirja in boli, če slišimo glasove iz domovine ali v zdomstvu, ki se izražajo, kot da je zdaj doma „v glavnem vse v redu“, ker da se je odprla verska svoboda...

Ne glede na to kako sodimo o stanju verske svobode doma in kljub temu, da v domovini nekateri udeleženci dialoga istijo ideal krščanske socialne etike in komunistični družbeni ideal, se zavedamo, da uživa politično delo za svobodo avtonomijo, se pravi, da je neodvisno od dejanskega versko-političnega razmerja cerkvenih oblasti do diktatorskih vlad, razmerja, ki ga začasno narekujejo neposredni verski interesi.

Katoličani drugih narodnosti so se te avtonomije že dolgo zavedali in so se temu ustrezno ravnali. Ko je ostremu „kulturnemu boju“ Bismarcka s Cerkvijo sledila pomiritev v cerkvenopolitičnem pogledu, je Bismarck po-

skušal preko Leona XIII. vplivati na voditelja nemškega centra Windhorsta, da bi omilil politično opozicijo proti Bismarcku. Leon XIII je izrazil zadevno željo Windhorstu, ta pa je odklonil vsako popuščanje. Papežu je odgovoril, da mu katoličani niso dolžni politične pokorščine in papež je to odločitev spoštoval. Ko je Cerkev sklenila konkordat z Italijo in Nemčijo, niso bili krščanski demokrati v teh deželah in krščanski demokrati, ki so bili zunaj kot politični emigranti, popuščali v opoziciji totalitarnim režimom. Po zlomu teh režimov se je pokazalo, da je njihovo odločno, načelno stališče za svobodo in demokracijo prineslo posredno korist tudi Cerkvi.

Med slovenskimi katoličani v emigraciji pa je v tem pogledu občutno manj jasnosti, kot bi je bilo želeli.

Včasih se še slišijo glasovi, ki nas izjavljajo za skoraj izključno versko emigracijo — kar gotovo nismo, čeprav je bil pri marsikom najbolj neposredni nagib za odpor proti komunizmu verski. Ko bi doma zavladala popolna svoboda — koliko bi se jih zaradi tega vrnilo? Kdor si iskreno odgovori na vprašanja, pod kakšnimi pogoji bi se hoteli vračati, bi videl, da ti pogoji vključujejo osebno, gospodarsko, kulturno, politično in narodno svobodo.

Kje so vzroki za zmedo, o kateri govorimo? Neposredni vzrok je nadaljevanje nejasnosti glede temeljev našega odpora proti komunizmu, kakor so bili često izraženi med vojno. Ker takrat ni bila mogoče javno izpovedati splošnih človeških in narodno-političnih osnov boja proti komunističnemu totalitarizmu, so se često poudarjali pretežno in včasih celo izključno verski motivi. Globlji razlog, da si osnov našega odpora proti komunizmu še nismo razčistili, pa je ta, da smo v nekem pogledu politično nedorasli, pa iščemo kdaj izključno verskih motivov in direktne cerkvene pomoči v zadevah, ki so neposredno svetne zadeve in je zato njih reševanje naša človeška in narodna naloga. Tako je slovenska svoboda neposredna skrb vseh Slovencev, njih naravna naloga, ki se ne bo rešila že z rešitvijo verskih problemov (in ne s samo versko svobodo), čeprav bo rešitev le-teh posredno prinesla sadove tudi za splošno človeško in državljansko svobodo. Več: prava verska svoboda bo mogoča le, kadar bodo vsi Slovenci uživali splošno, polno svobodo na vseh področjih.

Korenine miselnosti, ki se zateka skoro izključno le k nadnaravnemu in k Cerkvi tudi v svetnih zadevah, segajo daleč v slovensko preteklost. Znano je in radi poudarjamo, da so Slovenci ob največjih nevarnostih v zgodovini dobili rešilno oporo v Cerkvi. To je slava slovenske Cerkve — a kaže tudi neboljnost slovenskega ljudstva, ki si ni moglo razviti trdne socialne in narodne politične strukture, v kateri bi polno izrazilo svojo narodno samobitnost in na katero bi se oprlo v nevarnosti; zato se je moralo ponovno zatekati za rešitev k edini trdni družbeni tvorbi, ki je bila na našem ozemlju slovenska, k Cerkvi. Ko se je v preteklem stoletju slovensko ljudstvo začelo razvijati v narod, mu je bila Cerkev — konkretno duhovščina — spet v oporo v kulturni, narodni, gospodarski in socialni rasti.

A s postopnim razvojem, z nastajanjem svetnega izobraženstva in slovenskega meščanstva ter nastopom liberalizma je subsidiarno delo duhovščine, pri vseh velikih koristih, ki jih je prinašalo, imelo tudi nekatere manj koristne, in neke celo nezdrave posledice. Slovenski katoličani smo se le preveč navadili hoditi po nasvete k duhovščini v vseh zadevah in poslušati take nasvete tudi, kadar nismo vpraševali zanje... Nekateri duhovniki pa so živeli pod vtisom, da je narodnopolitično delo skoro bistven del duhovniškega poklica. Tragikomično in sprevrnjeno podaljševanje takega „klerikalizma“ je bilo ravnanje tistih duhovnikov v Sloveniji po letu 1945, ki so iz želje po narodno-politični vlogi postali politično orodje komunistične diktature.

Pojav, o katerem govorimo, zajema širšo problematiko, kot je vloga in neposredna udeležba duhovščine v delu na svetnem področju, a je s tem povezan. Gre za zamešavanje verskih in naravnih osnov in neposrednih napotkov katoličanov pri njih delu na svetnem področju. V emigraciji ima tako zamešavaje še prav posebne posledice.

Včasih oznanjamo da smo za krščanski družbeni red zahodnega sveta — proti brezbožnemu redu komunizma. Toda, ali je družbeni red v zahodnem svetu res krščanski? In v kakšnem pomenu je sploh mogoče govoriti o „krščanskem družbenem redu“? Okrožnica Janeza XXIII. „Mir na zemlji“ ne predlaga „krščanskega družbenega reda“, marveč red, ki bo temeljil na resnici, pravici, ljubezni in svobodi. Drugi Vatikanski cerkveni zbor izjavlja, da dolžnost kristjanov stremeti za nebeško kraljestvo, zanje ne zmanjša, marveč poveča obveznost, da sodelujejo z vsemi ljudmi pri gradnji bolj človeškega sveta (podčrtal pisec). Posebej pa se Cerkev previdno izraža o konkretnem zgodovinskem družbenem redu in se varuje tega, da bi ga proglasila za krščanskega.

O krščanskem družbenem redu je mogoče govoriti abstraktno kot o skupku norm naravnega prava, ki jih oznanja Cerkev in nje smernice za družbeno ureditev, ki izhajajo iz razodete resnice o človeku in družbi — ter kot o redu, ki ga navdihuje krščanska ljubezen. Katoličani so dolžni delati za konkretno ostvaritev teh norm in smeranic; to je poslanstvo Cerkve v svetu, ki ga imajo izpolnjevati laiki. A družbene, gospodarske in druge konkretne oblike, ki bodo pri tem nastajale, bodo zgodovinsko pogojene. Ne bodo torej neka nadzgodovinska, nadržasovna in absolutna realizacija krščanskega družbenega reda: ne bodo torej kratkomalo že sam krščanski družbeni red, marveč le ena od mnogih zgodovinskih možnosti, prehodnih oblik, v katerih se utelesijo bolj ali manj popolno trajna načela vedno veljavnega „krščanskega reda“. Izraz „krščanski družbeni red“ ni prav posečen. Lahko se nanaša na nek univerzalni ideal pa ustvarja zlahka vtis, da so v tem idealu prezrte naravne osnove družbenega reda. Vse preveč na lahko se uporablja za oznako konkretnih družbenih oblik, ki so daleč od krščanskega duha in niso zgrajene na osnovah naravnega prava. Vrh

tega pa ta izraz v sodobni svetovnonazorno pluralistični družbi ne vzbuja odziva, ki si ga kristjani želijo za sodelovanje z ljudmi dobre volje pri ustvarjanju boljšega človeškega sveta.

Katoliški laiki pri svojem delu na svetnih področjih izhajajo sicer iz nadnaravnih motivov, ki so za kristjana najgloblja utemeljitev dejavnosti, klic od zgoraj, da se polno človeško uveljavi v svetu. A to ne izključuje naravnih osnov njihovega dela, marveč kaže nanje kot na neposredno vodilo, na vir, iz katerega črpajo vsebino in smer svoje dejavnosti in s katerim razbirajo pot v dejanskem zgodovinskem položaju, da opravijo delo, ki je njihova odgovornost. Laiki so dolžni sami iskati in uveljavljati konkretne naloge, ki izhajajo iz njihovega poslanstva v svetu. Samo oznanjanje nadnaravnih motivov, splošnih načel in sklicevanje na Cerkev ni zadostno. Posebno je nezadostno, če govorimo le o njih splošnih načelih, pa jih proglašamo za specifistično krščanska načela (ali molče predpostavljamo, da so načela, ki jih oznanjamo kot svoje vodilo le specifično krščanska), ne poudarjamo pa njih naravne osnove in čisto človeške vrednosti. Če to delamo, tudi kot kristjani ne izpolnjujemo prav svojega poslanstva. Izpostavljamo se nevarnosti „teologizacije“ svetnih področij in svetnega dela. (Kokretno, za nas v emigraciji, pomeni to, da lahko včasih zaidemo v versko pridiganje in vidimo v tem nadomestek za politično delo — ali vsaj njega nujno dopolnilo, ki ga naj prispevajo politiki.) Zapiramo se pred nekristjani, na katere lahko apeliramo le z naravnih osnov in z naravnimi motivi. Obenem pa lahko kompromitiramo krščanstvo, ker nas tako razpoloženje lahko vodi v skušnjavo, da imamo svoje konkretne predloge (ali da jih razglašajo drugi po asociaciji ali po zlonamerni „taktični“ interpretaciji) kratkoma za „krščanske“. To bi bila nevarna oblika klerikalizma. Ne trdim, da se to dejansko na splošno dogaja, ugotavljam pa, da smo temu stanju včasih nevarno blizu.

Navajam dva konkretna, značilna primera med nami v zdomstvu, v katerih se kaže zamešavanje področij — verskega in svetnega — dela in v enem tudi zamešavanje vlog laikov in duhovščine v „reševanju“ vprašanj, ki se nam zastavljajo.

Vprašanje obiskovanja domovine je za nas politične emigrante tudi (čeprav ne le izključno) politično vprašanje. Če začnemo hoditi na obiske kar vsi vprek, s tem molče priznamo kot skupnost, da se je stanje doma normaliziralo, da ga na nek način priznamo kot sprejemljivo. (Treba je pribiti, da ima vsak lahko tudi osebne razloge za obisk doma, o katerih ima sam pravico presojati in odločati.) A v debati o tem so se meda navajali tudi verski razlogi proti obiskom v domovino, češ, kdor gre tja, izpostavlja svojo vero nevarnosti. Emigrantski verski list je na ta „argument“ prinesel odgovor cerkvene avtoritete iz domovine, da se bo nasprotno, vera obiskovavcev doma poglobila, ko bodo videli versko obnovo v domovini... Tako se nam vprašanje političnega značaja sprevrne v versko vprašanje, ki ga odloči cerkvena avtoriteta. V kakšno ali čigavo korist?

Drug primer: Cerkev priporoča dialog z vsemi ljudmi, tudi z ateisti in nekateri katoličani vodijo tudi dialog z marksisti; to je kajpada ideološki dialog, ne politična pogajanja. Toda nekateri slovenski katoliški emigranti najdejo v takem dialogu opravičilo — ali pretvezo? — za svoja politična barantanja s komunističnim diktatorskim režimom — tudi oni „vodijo dialog“...

Da končam: zamešavanje verskih in cerkvenih z narodnimi, političnimi in splošno naravnimi vidiki pri našem delu ni le idejna zmeda, marveč dejansko škodi čisto verskemu, pa tudi narodnemu in političnemu delu.

Demokratični slovenski katoličani dobivajo motivacijo za svojo dejavnost v nadnaravnem. A prav ta motivacija jim kaže na naravne osnove njihovega dela za svobodo slovenskega naroda. Pri konkretnem narodnem in političnem delu moramo stati na naravnih osnovah prave avtonomije tega dela in lastne polne neodgovornosti zanj; po sebi to delo ni versko in še manj cerkveno.

Ali pa nima slovenska Cerkev poslanstva za obrambo naravnih pravic človeka — slovenskega človeka — za oznanjanje načel družbenega reda na Slovenskem, ki bo temeljil na resnici, pravici, ljubezni in svobodi? O tem po 2. Vatikanskem zboru ni moč dvomiti. Je v slovenski Cerkvi dosti žive, dejavne zavesti o tem? Programatični govor ljubljanskega nadškofa letos 11. januarja se vsekakor žalostno odlikuje po odsotnosti poguma in vneme za to poslanstvo. Toda „Duh veje, kjer hoče“. Upajmo, da bo duh cerkvenega zbora zaživel v slovenski Cerkvi tudi v tem pogledu, da ne bo potopljen le globoko v srcu, marveč bo našel izraza, ki ga mora po svoji naravi dobiti v pomoči slovenskemu človeku v njegovi globoki človeški stiski. To naše upanje ni up na politično oporo, še manj na politično zavezništvo, ali na nekakšno moralno oporo emigrantom. Kajti slovenska Cerkev bo imela poslanstvo za obrambo človeka — kot ga ima vesoljna Cerkev — tudi ko bi ne bilo nobenega političnega emigranta, ali ko bi vsi emigranti umolknili, postali le ekonomski emigranti ali se dali prepričati (kar se ne bodo dali nikdar) komunističnim emisarjem, ki prihajajo mednje „zaradi denarja in koeksistence“. Slovenska Cerkev ima svoje poslanstvo za oznanjevanje in obrambo pravic človeka in za pravično ureditev družbe zaradi tega, kar Cerkev je, zaradi skrbi, ki ji je naložena za vernike in za človeka sploh.

GLAS SKA, 5. 7. 1967

ZMEDA V DOMOVINI

„Neue Zuericher Zeitung“ od 25. junija 1967 prinaša dopis svojega vzhodnoevropskega dopisnika iz Beograda, v katerem popisuje skrbi, ki jih imajo v Jugoslaviji zaradi možnih gospodarskih posledic srednjevzhodnega spopada, nato pa nadaljuje:

„Stališče do Titove politike je zelo različno. Njegovega potovanja v Moskvo in njegove izjave dne 5. junija (ko je menda obsodil Izrael!) ne odobravajo povsod. Pri tem krožijo različne verzije, kar je posledica nezadostne informacijske politike vodstva. Nekateri trdijo, da je Tito ravnal tako iz sentimentalnosti do Naserja. Hotel se je izogniti najhujšemu — zmagi reakcionarnih sil v arabskem svetu. Drugi so mnenja, da je namerno prevzel vlogo v posredovanju med Moskvo in Kairo, da bi mu Sovjetska zveza morala biti hvaležna. Spet drugi pravijo, da je hotel vzeti veter iz jader domačim konservativnim silam, nekdanjim pristašem odstavljenega Rankovića.

Toda slišati je še bolj svojevrstna stališča: Tito bi se moral postaviti na lastno stališče in bi se bil lahko skupaj z drugimi majhnimi državami uprl super silam. Ta različna mnenja kažejo, da ostareli vodja partije ukrepa na lastno pest in da se komaj zaveda, kakošna zmeda nastaja v javnosti o motivih njegovega ravnanja. Različnost se kaže tudi med uradnimi parolami in poročanjem v tisku. Z izjemo ostrih izjav v sarajevskem tisku, ki so pač posledica številsti tamošnjih muslimanov, in sedanje kampanje v prid Arabcev na radiu in v osrednjih časopisih, je tisk v zahodnih republikah, posebno na Hrvaškem in v Sloveniji, pokazal presenetljivo objektivnost. Neredko človek namleti na priznanja Izraelu.

Pravo senzacijo je izzvalo poročanje hrvatskega tednika "Vjesnik u srijedu". Objavil je na vseh straneh drugo poleg drugega dve poročili, eno iz Kaira, drugo iz Tel Aviva. Poročevalce iz Egipta je podrobno opisal, kako se je med Arabci razpoloženje spreminjalo od čustvene zmagoslavnosti do popolnega obupa in razočaranja nad Sovjeti. Njegov kolega iz izraelskega glavnega mesta je prav tako izčrpno poročal o židovski pripravljenosti na žrtve in organizacijski sposobnosti. Pri tem je v posebnem poglavju opisal domneve izraelskega prebivalstva, da so k zmagi v važni meri pripomogli bivši jugoslovanski partizani židovskega porekla. Tako na pr. pri zavzetju vhoda v Tiran-ski zaliv in Gaze. Arabci so se baje v Gazi vdali generalu po rodu iz Zagreba, medtem ko je vrhovni poveljnik izraelskih padalcev menda Banačan...“

Dasi je seveda razveseljivo, da se v Jugoslaviji kažejo tako različna mnenja in niti časnikarji več ne slede uradnim parolam, je vendar obžalovanja vredno, da se jugoslovansko prebivalstvo ne v zunanji politiki ne na drugih področjih ne more dokopati do enotnejših pogledov. Popolne enotnosti seveda ne more biti, toda odzivi bi vendar vsaj pri večini lahko bili bolj vsklajeni. Kaže, da so komunisti skoro popolnoma izgubili vpliv, medtem ko se vodstvo še ne kaže z nobene druge strani.

Klic Triglava

KARDEJEVI NAZORI O SLOVENSTVU

Tržaški slovenski pisatelj Boris Pahor nadaljuje v Zalivu z debato o Kardeljevem in s tem uradnem partijskem stališču o slovenstvu in o njegovem mestu v sodobnosti. V 4. številki Zaliva je že napisal besede: „Ponavljam, da sem za laično družbo, a če se bom v stiski moral odločiti za to, kar je za narodno skupnost koristnejše, potem bom rekel: Prav, rajši naj krščanstvo rešuje narodnost, kakor da je ne rešuje nihče.“ Ta nad vse jasna misel je zbudila mnogo komentarjev in polemike v Trstu in segla tudi v Ljubljano, kjer je partija organizirala celo protestne mitinge med mladino: na univerzi. Toda Boris Pahor nadaljuje s svojimi Tržaškimi zapiski in v št. 5. številki ob problemih slovenstva še širše razglablja o trenutni situaciji slovenstva v matični Sloveniji in njega bodočnosti (Zaliv. št. 5, str. 35), in tokrat povzemamo glavne misli v izvlečkih:

„...O Kardeljevem ilirizmu: (po ustanovitvi jugoslovanske države leta 1945) bi moralo slovenskega politika (Kardelja) skrbeti, kakšne smernice bo dal slovenskemu narodu za jutrišnji dan. Teh smernic Kardelj ne daje... Slovenski ljudje so bili dosedaj (v Jugoslaviji po letu 1945) samo objekt. Lahko pa bi bili v svoji republiki tako zaživeli, da bi se potem, ko so žrtvovali svoje najboljše sinove za svojo samobitnost, zanesli na svoje voditelje; lahko bi bili tako zaživeli, da bi se čutili varne, da bi svoje voditelje imeli radi... Res Kardelj ne mara ilirizma, a kaj ponuja kot protistrup? 'Socialne odnose...' Zelo lepo... Vendar pa bo to še bolj jasno, kako nemogoče so Kardeljeve misli, če preberemo te njegove besede: 'Kakor je narod nastal na osnovi specifične družbene delitve dela skozi ephe kapitalizma, tako bo kot določena zgodovinska družbena kategorija z nastankom novih oblik in obsegov družbene delitve, ki jo bo prinesel socialistični oziroma komunistični družbeni red, tudi postopoma izginil z zgodovinske pozornice.'“

Kardelj: „Slovenski narod bo postopoma izginil z zgodovinske pozornice...“

„To je, prosim, čutil potrebo, da je napisal v svojem uvodu slovenski teoretik in politik Kardelj... Da bo narod postopno izginil z zgodovinske pozornice. Lepe besede, ki bi se jih evangelij ne branil, brani pa se jih pripadnik naroda, ki je preživel potres, v katerem mu je šlo za biti in ne biti.“

„Treba je razložiti, kaj misli Kardelj o nacionalnosti in nacionalizmu,“ dodaja Pahor. Kajti Kardelj se besede nacionalnost izogiba in govori o „socialnih odnosih med narodi“, ko bodo po Kardeljevo zajeti v narodnost organizmi z dvema ali tremi jeziki. „Vendar se mi zdi, da je zajamčen obstoj nosilca jezika, to je naroda.“ Zato Pahor ugotavlja: „V vsem dosedanem obdobju Komunistična partija Slovenije ni mislila na specifičnost slovenskega naroda (Cankar), ki se je po svoje razvijal v času in prostoru. Ta Kardeljev jugoslovanski hermafroditizem, to anacionalnost 'socialističnih odnosov' je seveda naredila najhujšo škodo pri mladini. Tako

tizmom, ker se je morala utapljati v meglenem internacionalizmu... Tako se večkrat zdi, kakor da skriti možganski aparat vztrajno in načrtno skrbi za to, da bi mlade sile moralno pokvaril, zato da bi jih politično onesposobil (podčrtal ur. Glasa).“

„Kajpada se opažajo neki premiki... A do pravega razčiščenja ne bo prišlo, dekler odgovorni ljudje ne bodo priznali napak in odšli v pokoj. Navidezno zakulisno ozdravljenje ne bo prineslo zdravja. Zakaj tudi govor o kulturi, o kulturi-rešiteljici slovenskega naroda je jalovo početje, dekler ne bo poudarka na narodni zavesti. Tudi kulture nam manjka, prav gotovo, a predvsem nam manjka duha, ki naj naredi smiselno vse naše življenje... to pomeni, da take Slovenije, kot si jo želimo, še ni. — Dobro, naj jo torej naredijo. Zavedati pa se morajo, da je ne bosta naredila ne tehnika ne kultura, če ne bo obeh vodila nacionalna zavest.“ Vseh teh misli pisatelj Pahor ob svojem času ni imel kje povedati, ker so takrat (leta 1953) odgovorni ljudje (Kardelj) zagovarjali politiko totalne likvidacije tržaške slovenske kulture... „Tedad sem se dokončno zavedel, da takó na križišče svetovnih cest postavljena Slovenija ni subjekt zgodovine, ampak samo v vse smeri odprto pozorišče, na katerem se lahko jutri odigra nepopravljiva žaloigra.“

GLAS SKA 5. 7. 1967

DEDIJER NI SMEL V FRANCIJO

Vladimir Dedijer je še vedno v Ljubljani, kjer biva že nekaj let, baje za študij preporodovskega deleža pri sarajevskem atentatu leta 1914, hkrati pa opravlja verjetno posebno nalogo za beograjski režim. Ze pred njim je bil dopisnik beograjske Politike v Ljubljani, ves predan utrjevanju prodiranja levičarskih smeri zlasti med tedanje slušatelje na ljubljanski univerzi. Med drugo svetovno vojno je bil kmalu med Titovimi partizani in potem po vojni še bolj zaslovel kot avtor Titovega življenjepisa. Sicer je potem zašel v težave z režimom, vendar so mu olajšali odhod v tujino, za nekaj let, dokler se razpoloženje proti njemu ni ohladilo. Vsestranska spretnost mu je omogočila, da je prišel celo v osebne stik z vdovo predsednika Roosevelta, ki je v njemu cenila najbolj njegovo „levičarsko dinamiko“, kakor je Dedijer sam zapisal v ljubljanski Sodobnosti, še bolj pa znal biti nazoren, ko je še spretno obkročil angleškega filozofa Bertranda Russella. Po istih angleških kanalih je potem bil stalno navzoč na mednarodnih kongresih zgodovinarjev in na zadnjem na Dunaju bil celo izvojen v predsedstvo.

Ko se je pripravljalo zasedanje privatnega mednarodnega sodišča, ki je obsodilo ZD in Johnsona vojnih zločinov v Vietnamu, so med

slovenska mladina danes nima prave narodne zavesti, ker so jo vzgojili v mističnem jugoslovanstvu, hkrati pa ni prežeta z jugoslovanskim patriotičnim članom sodišča imenovali tudi Vladimira Dedijera. Tako bi moralo biti prvo zasedanje te privatne združbe v oktobru 1966 v Parizu, toda tedaj so francoske oblasti nastopile zelo ostro. Bertrand Russell se zasedanja ni mogel udeleževati zaradi visoke starosti, pač pa je bil za predsednika določen Jean Paul Sartre. Zasedanje v Parizu je hotel na vsak način izsiliti, vendar mu ni uspelo, prvo javno zasedanje bi moralo biti v Parizu in sicer bi se začelo dne 26. aprila v prostorih hotela Continental. Temu prvemu zasedanju pa naj bi predsedoval prav Vladimir Dedijer, za katerega so vabila omenjala, da živi v Ljubljani in da je „jugoslovanski jurist in zgodovinar“. (Jugoslovanska enciklopedija ga pozna samo kot publicista in nič ne ve o njegovih juridičnih študijah.) Francoska vlada je takoj objavila, da ne bo dovolila zasedanja sodišča na francoskih tleh in šla je še dlje in ukazala svojim konzulatom v inozemstvu, da Dedijeru ne smejo dati vizuma za vstop v Francijo. Sartre je sicer glasno protestiral, kakor je njegova navada, toda de Gaulle mu je v pismu jasno povedal, da zaenkrat pripada sojenje državnim ali od države priznanim tujim mednarodnim forumom, zato se je ves teater morai zateči skupno s Sartrom na Švedsko, ki ima take zakone, da takih sodišč na svojem ozemlju ne more prepovedati, vendar je vlada v Stockholmu zasedanje proglasila za vsiljivost in nevljudnost.

(Glas SKA - 25, 5, 67.)

Vse, ki prejemaajo časopis Družina od nepodpisanega odpošiljatelja, prosimo, da pišejo upravi Družine in zahtevajo obračun za prejete izvode. To pa zato, da na prihodnjem sestanku cirilmetodarjev ali KPS ne bodo mogli reči, da v smislu koncilskega dialoga

zastoj

pošiljajo verski tisk emigrantom

Lojze Balc

Pomlad 1945

(Nadaljevanje)

Misel se mi je zavrtala v te poslednje trenutke bednega življenja in pred očmi se mi je še enkrat pojavila slika domačega praga, dragih domačih. Moj Bog...! Mimo je ravno tisti hip prišel nekdanji agitator OF Stanko Jež, doma iz Štjaka nad Vipavo. Prepoznal me je, ker se je v prejšnjih letih večkrat ustavil na mojem domu. Z vso odločnostjo se je zavzel zame. Oficir, ki je dal ukaz za streljanje, se je s sklonjeno glavo nekaj časa vrtel, kakor da bi nekaj razmišljal, končno je pa hitro dvignil glavo ter zavpil name: „Izgini mi izpred oči!“ Nisem mogel verjeti, zdelo se mi je kakor da sem se prebudil iz strašnih sanj. (Ta dan je bil 6. junij 1945) Odšel sem po taborišču; poleg zida kasarne, kjer je bilo malo sence, sem se vlegel, kajti bil sem do kraja izmučen. Nemški ujetniki so tiho hodili po taborišču, bili so zamazani in samo napol oblečeni ter večina od njih sploh ni imela obutve. Hrana v taborišču je bila do skrajnosti nezadostna in slaba, kar se je vidno poznalo na sestradanih obrazih nemških ujetnikov. Za zajtrk je bilo možno dobiti zajemalko črne kave brez sladkorja, proti poldnevu pa nekaj z ješprenjevim zdrobom zgoščene juhe, ki je bila navadno zabeljena z oljem. Ujetniki, ki so bili bolj zdravi in močni, so navadno vsako jutro odšli na delo; pomagali so pri košnji v gozdu, posebno pa pri gradnji. Večkrat se je dogodilo, da so ti ljudje kaj ukradli, posebno sadje. Ti ujetniki in vsi tisti, ki so pri delu pokazali kakršnokoli nepokorščino, ali pa poskusili ubežati, so bili ustreljeni. To opravilo so partizani izvršili kar med zidovi kasarne in nekajkrat sem moral tudi sam stati v vrsti ter gledati te nesrečne žrtve. Vse to me je do skrajnosti pretreslo, da sem ostal ves dan brez hrane. Te ljudi so navadno potem zadržali z vrvjo za noge ter jih tako vlekli preko kamnitega dvorišča v obkrajne skopane jarke. Pri tem delu je bila stalno zaposlena večja skupina nemških ujetnikov. Težko bi bilo s tem pisanjem povedati, kako se mi je godilo tiste dni. Zaradi umazanije in stradanja sem popolnoma onemogel, poleg tega so me žrle uši, da mi je telo postalo ena sama velika rana. Tako sem neko popoldne ležal na kamnitem dvorišču, kajti hoditi že skoraj nisem mogel več, ker me je vse tako neznansko bolelo. Tedaj so se mi približali trije partizani, prijeli so me za roke in me odpeljali v bližnjo bolnico. Tam so ravnali z menoj zelo lepo in tudi zdravnik mi je nudil vso pomoč, kolikor se je v tistih okoliščinah dalo napraviti. Tudi obleko so mi tam prekuhali, kajti bila je vsa polna „živalic“. Zelo sem bil presenečen nad tem, kar se je sedaj godilo z menoj. Mislim si: so pa le še nekateri ljudje... Tako sem si v par dneh kar dobro opomogel. Prišel sem misliti, kako bi bilo mogoče da bi sporočil mojim doma, kje se nahajam. Mogoče, da bi mi mogli kaj pomagati. V takih načrtih sem se neki dan splazil prav čisto do bodeče ograje, čeprav je bilo to strogo pre-

povedano. Na majhen listek sem napisal ime ter ga molče vrgel nekemu vozniku, ki je peljal seno izpod Gradišča pod Nanosom. Že naslednji dan sem bil pozvan v taboriščno pisarno, kjer sem zagledal očeta in mamo. Bilo je to petminutno srečanje, ki mi je vendar dalo novih moči in upanja. Od tistega dneva naprej mi je neki neznanec stalno prinesel zavoj hrane. Zvečer, ko sem največkrat že ležal na lesenem podu na običajnem mestu, je ta zavoj položil poleg mene ter molče odšel. To hrano sem vedno delil med vse, kolikor nas je bilo v tistem prostoru.

V taborišču so nekateri Nemci nosili rdeče trakove okoli rokava. Vidno je bilo, da so se ti ljudje veliko bolj svobodno gibali, govorili so bolj glasno in zapovedovali. Zmeraj je bila to veliko uganka; predvsem si nisem znal razložiti, čemu toliko število dežurnih. Kmalu nato se mi je pa stvar docela razjasnila. Neki Nemec je privlekel zmečkan papir iz žepa ter me prosil, da bi mu razložil besedilo. Dopovedal sem mu, da ne znam nemški, mimogrede sem pa natančno videl, da se pisanje nanaša na neko skrivno zvezo med partizani in Nemci. Ta dokument se je zaključil z običajnim „Smrt fašizmu...“ in žigom s Triglavom. Čez nekaj dni sem spet videl tega Nemca. Nič več ni gledal preplašeno kakor običajno druge dni — na rokavu je imel pršit svež rdeč trak...

Bilo je na kresni večer 23. junija 1945. Partizani so nas postrojili v dolgo štiristopno kolono ter klicali naša imena. Jaz sem že prejšnji dan zelo zbolel, pred očmi se mi je meglilo, ko sem stal pomešan med Nemci ter čakal na odhod. Ravno prejšnji dan mi je neznanec spet prinesel hrano in par novih copat, ki sem jih bil še posebno vesel, kajti tovariši so me že v prvih dneh osvobodili ževljev. Nekako proti večeru smo že bili pripravljene in dolga kolona se je pomikala proti Postojni. Na vsaki strani so se v primernih razdalji vozili na kolesih partizanski stražarji. Po vrhovih okrog Vipavske doline so se drug za drugim prižigali kresovi, od tu pa tam se je tudi utrgal vrisk veselih pastirjev... Zadnji ljudje so se vračali s polja in zrak je bil nasičen sladkega vonja ravno pokošenega sena in zorečega žita...

Z največjo težavo sem vlekel noge za seboj; bil sem prepričan, ako se ustavim, bo to prav gotovo za vedno. Vsakogar, ki je omagal, so vrgli na tovorni avto, ki nas je spremljal. Te ljudi so tako surovo nakladali, da me je popolnoma prepričalo, da je to njihova zadnja pot. Vsenakoli so se čuli strel... Videl sem ujetnika, ki je utrgal jabolko poleg ceste, strel ga je podrl, predno si je mogel revež razmočiti suha usta. Poleg mene je stopal mlad človek, kateremu je partizanski oficir dal vojaško torbo, naj mu jo nosi. Moral je biti zelo lačen, kajti med potjo je segel v torbo ter si odlomil kos kruha. Ko smo po dolgi poti le prišli na postojnsko železniško postajo do skrajnosti zmučeni, je ta partizan zahteval nazaj torbo in takoj opazil, da mu manjka nekaj kruha; zdaj se je razbesnel, kakor da bi ga obsedel hudobni duh, pograbil je mladega ujetnika za ovratnik srajce ter ga z vso silo treščil ob kamenita tla; videl sem potem še

samo čevlje, ki so gazili po zmrevarjenem telesu; glas žrtve, ki je prosila usmiljenje, je pojemal, pojemale so tudi kletve...

Po štirideset mož so nas naložili na živinske vagonc, zapahi so škrtali, vmes se je pa čulo surovo vpitje obsedenih zmagovalcev. Na vagonih je bilo na moč tesno, posebno ker so nekateri onemogli ter tako lezli na klop. Zaprli so celo malo linico, ki služi običajno za dovajanje svežega zraka, ko se blago prevaža. Zopet smo čakali. V vagonu je bilo neznosno vroče, bil sem žejen, da so se mi usta čisto posušila; mimo vagonov so pa hodili partizani ter oponašali prodajalce na postajah: limonada... sladoled... itd. Prišla je lokomotiva in vagoni so se zamajali. Vlak je potegnil v neznan. Okoli polnoči smo se pripeljali na Reko. Partizani so odpirali line ter z vpitjem priganjali v stroj. Z veliko težavo sem se skopal iz natrpanega vagona; nekateri so ležali na tleh; za veliko od teh je bila ta vožnja v živinskih vagonih poslednja... Bila je jasna zvezdnata noč in od morja je pihal hladni večerni veter, ko smo v dolgi nepretrgani vrsti krenili preko lesenega mostu, ki deli Reko s Sušakom; tako smo kmalu prišli na cesto, ki ob obali morja pelje na Cerkevnic. V bližini Trsata (znane Marijine božje poti) smo krenili s ceste. Nekaj partizanov je stalo ob skalnatem robu, mahali so s svetilkami ter nam kazali na edini prehod, po katerem je bilo možno za silo priti k obali. Preko z ostrim kamenjem posutih drsav smo se plazili k morju, kjer se je razprostirala precej velika peščena ravnina, ki je bila večji del pokrita s kamenjem. Nekateri so se spodtaknili ter tako z glavami drveli navzdol proti določenemu mestu... Še isti večer so partizani razdelili ujetnike na majhne skupine, katerim so odredili po enega moža, ki je moral odgovarjati za svoje ljudi. Vse izbrane, so partizani potegnili na stran, razdelili so jim nekaj lopat, nekaj konzervirane hrane in par prerezanih železnih sodov. Ti ljudje so po krajšem posvetovanju pričeli s kuhanjem; zakurili so nekaj ognjev ter postavili tistih par zarjavelih sodov. Večerja je bila kmalu pripravljena, ker pa ni bilo dovolj porcij, so odredili po tri može na eno posodo; jaz sem imel srečo ter sem prišel na vrsto med prvimi. Kmalu je postala zmešnjava, kajti ljudje so opazili da se juha pomika proti dnu soda, zato so z nezadržano silo navalili na kotel, grabili so z rokami borne ostanke ter kakor živali lizali to, kar se je prijelo rok... Počili so streli...

Jutro je odkrilo žalostno sliko. Nemški ujetniki do skrajnosti obupani so ležali po kamenju, napol oblečeni in večjidel bos. Mnogi so krvaveli, nekateri so si iz obupa trgali zadnje kose obleke iz sebe. Na vse to je pričelo žgati vroče poletno sonce in muhe so imele vsepovsod obilno pašo. Tisti sodi so ležali prevrnjeni in par ljudi je strgalo tisto umazanijo. Nobenega partizana ni bilo videti med nami, le z vrha prepada se je zdaj pa zdaj utrgal klic "Heil Hitler".

Sonce je neusmiljeno žgalo, da so tla postala razbeljena in skoraj ni bilo več mogoče stati, tako je bilo vroče. Ob morju je bilo premalo prostora, radi visokih skal, ki so molele tik ob obali, zato so se ujetniki gnetli le ob dostopnih mestih. Nekateri so iskali sence za skalami ter iskali red-

ke trave, ki so še ponekje posamezno rasle. Nikdar v življenju si nisem mislil, da je mogoče človeka na tako kruti način ponižati. Videl sem veliko Nemcev, ki so držali izsušene jezike ven iz ust, nekateri so se komaj še pregibali na vroči peščini in umirali. Vedno sem težko čakal noči, da je ohladila to pusto zemljo; rad bi zaspal, da bi vsaj za trenutek pozabil gorje, pa tudi to ni bilo mogoče. Od vsepovsod se je čulo vzdihovanje in obupni klici na pomoč. Nekateri so klicali mater, bilo je res brezupno, posebno ko je veter prinašal duh mrtvih, kajti ob kraju so se pričeli množiti številni plitvi grobovi. Opazil sem, da sta med temi ljudmi hodila dva zdravnika; navadno sta se ustavljala samo pri najbolj bolnih, dajala sta besede tolažbe ter kateremu pridržala glavo, da se revež ni čutil tako osamljenega v svoji zadnji uri. Ko sem se neki dan plazil k morju (hoditi skoraj nisem več mogel, ker mi je postajalo črno pred očmi), sem ob morju našel človeka, ki je ležal za skalo, v roki je držal nekaj zmečkanih strani knjige. Ko sem bližje pogledal sem spoznal, da je bil koledar Družbe sv. Mohorja. Prijel sem tega človeka za ramo in ga vprašal, če je Slovenec; nič mi ni odgovoril, samo zmešano in obupno me je pogledal... Pozneje ga nisem nikoli več videl.

Ta dolina je bila zares primeren prostor za maščevanje nad ujetniki: vsenaokoli se je visoko dvigal neprestopni prepad, pred nami je bilo morje, tako je ostal edini izhod tiste položne drsave, kjer smo stopili s ceste. Bilo je popolnoma nemogoče misliti na beg, vendar so pa le bili nekateri, ki so poskusili s plavanjem. Te so partizani brž opazili in strojnica je opravila svoje delo. Iz vrha pečin se je čestokrat oglašala godba in partizanske pesmi podivjanih zmagovalcev. Da je bila igra bolj prijetna in zabavna, so si domislili, da so iz vrha prepada metali kruh. Tam kjer je navadno kruh padel, se je zgrnila cela grmada sestradanih ljudi. Med seboj so se trgali ter mnogi obležali za vedno. Neki večer sem se splazil v družbi mladega Avstrijca visoko v skale v upanju, da bi našla tam kaj zelenja. Res sva po dolgem iskanju našla nekaj trav ter si tako razmočila suha usta. Noč je bila še dovolj svetla in fant je nekje iz jopiča izvlekel zmečkano sliko: ob božičnem večeru nasmejana mati z družino, v kotu drevcesce... Pogledal sem mu v obraz, oči je imel rosne, obupno je zagrabil za skalo ter se hotel prevrniti navzdol, tedaj sem ga pa trdno zagrabil... Čez nekaj časa sva tiho drsela nazaj k morju in v srcu je v novo zaživelu upanje, upanje na lepši jutrnji dan. Minil je teden brez hrane in pitne vode. Ko je že veliko ujetnikov pomrlo od lakote in tifusa, smo dobili ukaz, da se postrojimo na cesti Sušak-Cerkvenica. Na cesti so stali partizani ter nas ponovno postavljali v štiristope. Na vsakih štiri so delili po eno večjo konzervo mesa mešanega s krompirjem. Čeprav so bili ljudje do konca izstradani, ni bilo opaziti nikjer nobenega nereda. Tudi voda je bila sedaj na razpolago in težko bi bilo povedati, kako mi je bilo, ko sem po celem tednu spet prišel do vode...

Iz te nepozabne kotline smrti smo nadaljevali pot proti obmorskemu pristanišču Cerkvenici. Partizani so se na obeh strane kolone komodno vo-

zili na kolesih držeč brzostrelke pripravljene za strel. Srečavali smo ljudi, ki so nas nekako sočutno gledali, spet drugi so pa sporazumno s partizani pulili iz nas zadnje ostanke obleke, ki je še bila za kakšno rabo, ter nas pozdravljali s "Heil Hitler" in "Viva il Duce". Tudi na tej poti so se dogajali prizori skrajnega grozodejstva, ki so me globoko pretresli. Vse ujetnike, ki so omagali, so brezobzirno metali na kamione. Videti je bilo tako, kakor da bi nakladali surova drva. Sonce je močno žgalo, ko smo se bolj vlekli, kakor hodili proti kotlini Bakra. Zdelo se mi je, da imam v ustih namesto jezika nekako izsušeno kepo, ki mi je zdaj bila samo še v napatje. V tej neznosni vročini se je trgala iz vrste cela gruča ujetnikov, bežali so proti morju v želji, da bi kje našli pitno vodo, tedaj so se pa iz vseh strani oglasile strojnice in ujetniki so padali kakor snopi ter se valili preko razbeljenih skal proti obrežju sinjega morja. Tudi jaz nisem mogel več zdržati; ob prvi priliki sem skočil iz vrste k neki hiši, kjer je bil postavljen škaf tople umazane vode ter pil kakor živina, tudj drugi so navalili na ta škaf tako, da sem kar z veliko težavo prišel nazaj na cesto. Nekaj časa sem čul odzadaj vpitje in preklinjanje, končno so pa počili strelji... Nisem si upal pogledati nazaj, zdelo se mi je, da se je krivda vsega tega z vso težo zvrnila na mene... Cesta je bila na več mestih posuta z ostrim gramozom, kar je delalo pot še bolj naporno. Jaz, kakor večina ujetnikov, smo hodili bos in noge so nam mčno krvavele. Copate, ki mi jih je sestra poslala v Vipavi, sem nosil v roki; ker so se mi sezuvale, sem rajši hodil bos, da bi ne zaostajal. Vsi tisti, ki so omagali ali zaostali, se niso nikdar več vrnili v vrsto. Ta cesta se je neizmerno vlekla in večina ujetnikov je že z veliko težavo premikala noge po razbeljenem tlaku. Obrazi teh nesrečnih ljudi so bili od silnega trpljenja spačeni, gledali so v tla, iz odprtih ust jim je visel izsušeni jezik. Partizani so nas surovo priganjali, čule so se kletve, vmes so si pa izbirali žrtve, nad katerimi so se neusmiljeno znašali ter jih udrihali s puškinimi kopiti. V bližini mene je zavozil tovorni avto v kolono in cela vrsta se jih je zvrnila po cesti. Te razmesarjene ljudi so naložili kakor cepanice ter jih počasi vozili mimo nas.

Nekako v sredini med Sušakom in Cerkvenico so le videli, da ne moremo več naprej. Odredili so petminutni odmor. Kar padel sem na kamnito cesto. Iz prašnih nog mi je tekla kri, zdelo se mi je tako, kakor da bi se vlegel na mehko perjanico, kakor da bi se mi tla odmikala pod menoj... Krvavo sonce je dajalo svoj zadnji žar nad gladino Jadranskega morja in za hip se mi je zazdelo, da je izginila vsa hudobija in krivica tega sveta. Čas počitka je bil kmalu pri kraju. Na vseh koncih so se čuli žvižgi piščalk, kar je bil znak, da moramo spet na noge. Zdaj je bila hoja še veliko bolj težka, kajti noge so postale otekle, tudj jetniki poleg mene so se opotekali ter se z veliko težavo pomikali naprej. Proti večeru smo dospeli v Cerkvenico, šli smo skozi trg, kjer so še nekatere prodajalke prodajale ribe. Nekatere izmed teh žen so nam ponudile vodo, kajti ob cesti je stal velik vodnjak in nekaj veder kakor nalašč namenjeno za nas. Partizani so na

tistem mestu popolnoma premenili svoj obraz, reš nisem mogel verjeti, da spet lahko pijem vodo. Po kratkem odmoru smo nadaljevali pot proti Selcu, kjer je bila v pristanišču usidrana velika trgovska ladja RAŠA. Tu se je tovariška druhal zopet razdivjala. Z vso mogočo grobostjo so začeli potiskati ljudi preko lesenega mosta, ki je bil speljan na ladjo, tako smo se v vrsti bližali veliki lini, ki je bila glavni vhod v palubo. Ob tisti lini je stalo kakih deset partizanov, ki so ujetnike potiskali v črno nerazsvetljeno odprtino, tako, da je samo nekaterim uspelo, da so plezali navzdol po železni lestvi, drugi so pa kar preko njih padali na globoki pod, da je kar grmelo. Tudi sam sem se tako počasi približal tej odprtini; ko sem pa zaslišal vpitje iz globine, sem stekel proč ter se skrnil med škripci na skrajnem robu ladje. Kmalu nato, ko je ladja odrinila od brega, je nastala velika nevihta, grmelo je, vmes je pa veter pihal s tako močjo, da me je rezalo kar do kosti. Bil sem popolnoma premočen, rad bi zaspal, pa ni bilo mogoče, tako me je vse bolelo, iz globine ladje se je pa celo noč slišalo stokanje in tudi jok nekdanjih ponosnih nemških vojakov.

Drugi dan je bilo sončno in bilo mi je, kakor da sem se prebudil iz dolgega spanja. Poskušal sem, da bi se pobral na noge, pa ni šlo, tako sem ves dan ležal z veliko vročino in popolnoma brez moči na lesenem podu ladje. Dneve nisem več štel, ker se mi je zdelo, da se mi odmikajo h kraju, zato tudi nimam v spominu, koliko časa smo se vozili do Splita, kamor so bili vsi ujetniki namenjeni. Vozili smo se mimo Zadra, kjer je ladja ustavila za nekoliko časa. Mesto je bilo videti večidel porušeno, iz številnih ruševin so molela kvišku okleščena suha drevesa, kar je dajalo še posebno žalostno sliko. Po nekako dvodnevni počasni vožnji smo se izkrcali na nekem zasilnem pristanišču v bližini Splita. Poleg brega je bil precej gost borov gozd, kjer so nas partizani ponovno razporejali. Postopanje z nami je sedaj dobilo popolnoma drugo obliko. Kar sem najprvo opazil, je bilo to, da je surovost popolnoma izginila; z mirno besedo so nam dajali ukaze ter nas vodili v pripravljeni prostor, kjer smo ob navzočnosti angleškega Rdečega križa bili deležni vseh mogočih higienskih postopkov, kakor striženje las, britje in kopanje itd. Od tu smo bili potem prepeljeni v redno in še dokaj dobro urejeno taborišče. Za vse Nemce so bile pripravljene posebne barake, v katere so bili razpodeljeni. Jaz sem tudi čakal v upanju, da bodo tudi meni odkazali prostor pod streho, pa sem bil kmalu na jasnem, da za mene ni prostora. Dežurni taborišča mi je odkazal prostor pod milim nebom ob zidu barake. Noči so bile že zelo mrzle, tako da sem se vsako jutro zbudil ves promočen od rose. Potožil sem se, da me zelo zebete ter sem rekel dežurnemu, da bi mi dal kakšno odejo, kajti kar mi je še ostalo, so bile samo kratke hlače. Odgovor je bil: naj mi moji gospodarji pomagajo, ki sedaj lagodno ležijo na toplem v baraki. Menda to tudi zaslužiš, ker si jim bil za hlapca. Po par dneh se mi je posrečilo, da sem nekje staknil dolgo valovito pločevino ter jo postavil poleg zidu. Dobil sem tudi prazno cementno vrečo, kamor sem stisnil noge, ko sem se zvečer vlegel.

(Bo še)

Prvim žrtvam komunizma na Slovenskem smo ob 25obletnici v Torontu posvetili ves spored letošnjega Spominskega dne. Kar je spomin na te prve žrtve še posebej povzdignilo, je bilo bratsko sodelovanje obeh borčevskih organizacij. Na pobudo krajevnega DSPB-Tabor sta namreč obe organizaciji sestavili skupen pripravljalen odbor, ki je imel potem na skrbi izvesti to vsakoletno spominsko prireditev.

Snov spominske prireditve je bil kronološki prikaz usodnih dogodkov, ki so vodili do okupacije naše domovine, ter prikaz prvih komunističnih zločinov po ljubljanskih ulicah in na podeželju. Glavna in vodilna misel, ki so jo recitatorji z zbranim besedilom nakazali in predočili, pa je bil boj med lučjo in temo; boj med Kristusovo in Satanovo fronto, o kateri je že l. 1937 v Celju govoril škof Anton Bonaventura Jeglič. Zvočni, skioptični efekti, ter glasbene točke so vsej izvedbi dale povdarek in globino. Priložnostni govor je imel č. g. Jože Mejač CM, ki je tudi opravil daritev sv. maše za vse žrtve komunizma na Slovenskem, pred uradnim pričetkom komemoracije v dvorani.

Naj bo s tem v zvezi tu zapisano, da smo odboru trontskega krajevnega DSPB-Tabor hvaležni za velikopotezno vabilo k sodelovanju iz kateregakoli razloga že, in da cenimo pametno in razsodno ravnanje, ki je vodilo do skupnega nastopa ob spomjnu na tiste naše brate in sestre, ki so zaradi svoje trdne vere v Boga in zaradi svoje odločne narodne zavesti postali žrtev komunističnih zverinskih zločinov.

Spominska svečanost v Torontu, 13. maja 1967 ni bila samo poklon mučencem, ki so darovali svoja življenja za boljšo bodočnost našega naroda. Bila je izraz naših skupnih bolečin in teženj po svobodi; nov mejnik v naši protikomunistični dejavnosti in emigracijski vzajemnosti. Novo upanje, da bomo s sodelovanjem in medsebojno pomočjo lažje vztrajali pri svojem poslanstvu, ki nam ga nalagajo naše dolžnosti kot protikomunistični borci. Naj bo vsem nam torontska spominska svečanost zgled dobre volje in vodnik za bodočnost.

Z žalstjo pa sem moral ugotoviti, da glavnemu tajniku ZDSPB-Tabor, g. Borštniku, v veliki meri manjka te dobre volje. V svojem članku „Kaj nas loči“ (Tabor št. 4) ne skuša trezno in pametno razpravljati o nastalih problemih, ki so med borci povzročili razdor, temveč z dolgimi in sarkastičnimi odstavki hoče povedati, kar bi lahko povedal s kratkim stavkom: Nočemo nobenega sodelovanja. V teh nekaj besedah je ves smisel njegovega pisanja.

Kaj nas loči, g. Borštnik? Vaša razlaga me ni zadovoljila, ker ste izpustili resničen razlog: namreč — ekstremizem — h kateremu tudi svoj dopis lahko prištejete. Trezni in pametni ljudje, ki jim je

kaj do protikomunističnega delovanja, se namreč dobro zavedajo, da bomo lahko samo z združenimi močmi še kaj dosegli in storili, pa naj bo njih politično prepričanje tako ali tako.

Naj še enkrat zapišem, da cenimo trezno razsodnost odbora to-rontskega DSPB-Tabor in njihovo prizadevanje za sodelovanje in boljše medsebojne odnose in naša iskrena želja je, da bi se tudi g. Borštnik navzel nekaj njihovega duha, kar bo v korist „Mauserjevi in Borštnikovi“ organizaciji, da rabim njegov jezik.

Otmar Mauser
Tiskovni referent ZDSPB

Spomenik padlim v Slovenski hiši v Buenos Airesu

Starešinstvo DSPB Buenos Aires se vodstvu Slovenske hiše v Buenos Airesu najlepše zahvaljuje za res skrbno negovan okrasni nasad okrog Spomenika padlim; obenem s ponosom ugotavlja, kako ob Spomeniku odpadejo vse razlike, s čemer se najlepše izvaja želja g. direktorja dučnih pastirjev Antona Oreharja ob odkritju in blagoslovitvi.

Na Vseh svetih dan bomo po stari slovenski navadi pržgali svečke pred Spomenikom in zmolili za pokoj vseh padlih v letih 1941—1945.

VESTNIK je glasilo slovenskih svobodnjakov, vključenih v ZDSPB. Izdaja ga konzorcij. Predsednik Edi Škulj, Ramón Falcón 4158, Suc. 7, Buenos Aires. Ureja uredniški odbor. — Upravnik Janez Kralj, Ramón Falcón 4158, Sucursal 7, Buenos Aires.

VESTNIK (Noticiero) es el informativo de los combatientes anticomunistas eslovenos. Editor y redactor responsable: Eduardo Škulj, Ramón Falcón 4158, Sucursal 7, Buenos Aires.

VESTNIK (Noticiero) is the voice of slovenian anticommunist veterans
Ovitek: stud. arh. Jure Vombergar

Naročnina: Argentina 500 pesov, Južna Amerika: enakovrednost v dolarjih, ZDA, Kanada: 3.50 dolarja, Evropa: enakovrednost ameriško-kanadske naročnine. — Za letalsko dostavljanje doplačati 3.50 dolarje.

Imprenta: Talleres Gráficos Vilko, Estados Unidos 425, Bs. Aires (33-7213)

Registro Nacional de la Propiedad Intelectual No. 923.973 — 14-2-1967

VSEBINA: Ob 25-letnici (Otmar Mauser) — Martin Krpan — Vzroki izraelske zmage (Franc Zorec-Kocelj) — General Leon Rupnik (Rudi Bras) — Smrt gorenjskega domobranca (France Šenk) — Zakaj molčijo? (Zoran) — Nove knjige: Brumen, Iskanja (HŽ) — Brali smo: Antolin Viktor, Verski in politični odpor proti komunizmu — KT, Zmeda v domovini — SKA, Kardeljevi nazori o slovenstvu — SKA, Dedijer ni smel v Francijo — Pomlad 1945 (Lojze Bajc) — Društvene novice — Spomenik padlim — Slečene misli

Correo
Argentino
Suc. 7

TARIFA REDUCIDA
Concesión No. 6830

Propiedad Intelectual
No. 923973 — 14-2-1967
Ramón Falcón 4158, Bs. As.